

Wyrok z dnia 17 listopada 1997 r.

I PKN 366/97

Ze względu na ochronę przewidzianą w art. 41 KP, nie jest obojętne czy pracownik otrzymał wypowiedzenie umowy o pracę w czasie, gdy wykonywał pracę, czy też w dniu, w którym pracy nie świadczył, a jedynie przyniósł do zakładu pracy zwolnienie lekarskie.

Przewodniczący SSN: Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Maria Mańkowska (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 1997 r. sprawy z powództwa Wiesława K. przeciwko R.P. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. o zapłatę, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 14 marca 1997 r. [...]

1. u c h y l i ł zaskarżony wyrok i wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Koninie z dnia 29 października 1996 r. [...] oraz postanowienie Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Koninie z dnia 20 listopada, [...] w przedmiocie kosztów procesu i sprawę w tym zakresie przekazał temu Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania,

2. w pozostałej części oddalił kasację.

U z a s a d n i e n i e

Powód Wiesław K. w pozwie przeciwko R.P. spółce z o.o. w K. wnosił o zasądzenie 3760 zł tytułem 2-miesięcznej odprawy i wynagrodzenia za kwiecień 1996 r. w kwocie 1880 zł oraz 2212 zł tytułem ekwiwalentu za nie wykorzystany urlop wypoczynkowy. Łącznie dochodził kwoty 7852 zł.

Strona pozwana nie uznała powództwa twierdząc, że przyczyną wypowiedzenia powodowi umowy o pracę nie była likwidacja stanowiska kierownika produkcji, które zajmował, ale jego nieumiejętność sprawowania tej funkcji. Powód otrzymał

wypowiedzenie w dniu 5 grudnia 1995 r., kiedy był w pracy i podpisał je własnoręcznie. Natomiast urlop wypoczynkowy wykorzystał w okresie wypowiedzenia.

Sąd Rejonowy dołączył do niniejszej sprawy do wspólnego rozpoznania sprawy z powództwa Wiesława K. przeciwko R.P. spółce z o.o. [...] dotyczące ustalenia, że stosunek pracy łączący strony rozwiązał się z dniem 30 kwietnia 1996 r. po upływie 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia z powodu likwidacji stanowiska pracy, a także sprostowania świadectwa pracy ze stwierdzeniem, że powód nie wykorzystał urlopu wypoczynkowego za 1996 r.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Koninie wyrokiem z dnia 29 października 1996 r. oddalił powództwo i ustalił, że wypowiedzenie powodowi umowy o pracę spowodowane zostało złą oceną jego pracy dokonaną przez dyrektora strony pozwanej. Powód otrzymał wypowiedzenie w dniu 5 grudnia 1995 r. z datą rozwiązania umowy o pracę z dniem 31 marca 1996 r. W okresie wypowiedzenia powód miał wykorzystać urlop wypoczynkowy i był zwolniony od świadczenia pracy.

W dalszej części uzasadnienia wyroku Sąd Rejonowy stwierdził, że drugorzędną sprawą jest, czy powód otrzymał wypowiedzenie umowy o pracę w dniu 5 czy 13 grudnia 1995 r., skoro oświadczenie woli pracodawcy o rozwiązaniu umowy o pracę z dniem 31 marca 1996 r. dotarło do powoda, gdyż potwierdził to w swoim zeznaniu i przyznał, że został zwolniony ze świadczenia pracy w okresie wypowiedzenia. Natomiast zgodnie z art. 170 KP - zdaniem Sądu Rejonowego - powód miał obowiązek wykorzystać urlop wypoczynkowy w okresie wypowiedzenia.

W apelacji od tego wyroku powód domagał się zasądzenia kwoty 5972 zł (kwotę 1880 zł strona pozwana wypłaciła) twierdząc, że wyłączną przyczyną rozwiązania umowy o pracę była likwidacja stanowiska kierownika produkcji, które zajmował. Wypowiedzenie umowy o pracę wręczono powodowi w dniu 13 grudnia 1995 r. w okresie usprawiedliwionej nieobecności w pracy. Strona pozwana nie udzieliła powodowi urlopu za 1996 rok w okresie wypowiedzenia, co stanowi obrazę prawa materialnego przez niewłaściwą wykładnię art. 10 i 8 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, art. 32 § 1, 168 i 170 KP. Ponadto powód zarzucił sprzeczność ustaleń Sądu z zebrany materiał dowodowy oraz niewyjaśnienie okoliczności faktycznych przez zaniechanie przeprowadzenia dowodów przez niego zgłoszonych. Apelacją objęte zostały

również 2 postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 20 listopada 1996 r. o odmowie uzupełnienia wyroku oraz w przedmiocie zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego dla strony pozwanej.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 14 marca 1997 r. oddalił apelację i odrzucił zażalenia oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 350 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą.

Sąd Wojewódzki uznał, że Sąd I instancji wyczerpująco przeprowadził postępowanie dowodowe, trafnie ustalił okoliczności faktyczne i wyprowadził z nich prawidłowe i logiczne wnioski, że wypowiedzenie powodowi umowy o pracę było uzasadnione jego zaniedbaniami w wykonywanej pracy i zgodne z prawem, gdyż ochrona przewidziana w art. 41 KP dotyczy tylko usprawiedliwionej nieobecności pracownika w pracy. Skoro powód utrzymuje, że wypowiedzenie wręczono mu 13 grudnia 1995 r., to tym samym przyznaje, że w tym dniu zjawił się w pracy. Nie zaszła więc sytuacja, by w pracy był nieobecny, zaś zgodnie z linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, stawienie się pracownika do pracy w okresie zwolnienia lekarskiego powoduje, że doręczenie mu w tym dniu wypowiedzenia jest skuteczne. Z tych względów Sąd Wojewódzki uznał, że Sąd I instancji słusznie odstąpił od badania, kiedy powód otrzymał wypowiedzenie: w dniu 5 grudnia, czy 13 grudnia 1995 r., gdyż w obu przypadkach bieg wypowiedzenia rozpoczął się dnia 1 stycznia 1996 r., co powód przyznał.

Sąd Wojewódzki podzielił również ustalenia Sądu I instancji, iż doszło do wykorzystania przez powoda całego przysługującego mu urlopu i uznał, że obowiązujący wówczas przepis art. 170 KP wręcz nakazywał takie postępowanie, a nawet gdyby przyjąć, że powód nie wyraził zgody na udzielenie mu urlopu w okresie wypowiedzenia, to w myśl wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 1991 r., I PR 407/90, nie powoduje to automatycznie po jego stronie roszczenia o ekwiwalent za nie wykorzystany urlop.

Sąd Wojewódzki odrzucił zażalenia powoda na oba postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 20 listopada 1996 r. z uwagi na naruszenie terminu z art. 393 § 2 KPC. Jednocześnie Sąd Wojewódzki zwrócił uwagę, iż Sąd I instancji dopuścił się naruszenia przepisów postępowania - art. 351 § 2 KPC poprzez rozpoznanie wnio-

sku o uzupełnienie wyroku na posiedzeniu niejawnym,

- art. 351 § 2 KPC poprzez orzeczenie o kosztach postępowania bez wniosku pozwanej o uzupełnienie wyroku,

- i art. 357 § 2 KPC w związku z art. 394 § 1 pkt 9 KPC poprzez doręczenie tego postanowienia stronom bez uzasadnienia.

Uchybienia te nie miały jednak wpływu na wynik sprawy, zatem zarzuty apelującego dotyczące nieważności postępowania, uznał Sąd Wojewódzki, za niezasadne.

Od powyższego wyroku powód złożył kasację, zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię: art. 41 KP, art. 36 § 1 w związku z art. 41 KP, art. 170 KP, art. 1 i 10 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, art. 4, 8, 11 i 23 KP i art. 6 KC oraz naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść wyroku, w szczególności: art. 378 § 2 KPC, 379 pkt 4 i 5 KPC, art. 351 § 2 i 47 § 1 KPC, art. 19 § 1 KPC, art. 394 § 1 pkt 9 KPC, art. 231 w związku z art. 232 KPC oraz art. 230 KPC w związku z art. 253 KPC.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością oraz uchylenie w całości wyroku Sądu I instancji i zniesienie dotkniętego nieważnością postępowania przed Sądem I instancji i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja powoda jest dopuszczalna, bowiem wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi kwotę 5.972 zł (art. 393 pkt 1 KPC). Następnym zagadnieniem, które Sąd Najwyższy ma obowiązek wziąć pod rozwagę z urzędu, jest nieważność postępowania.

Sąd Najwyższy podziela stanowisko Sądu Wojewódzkiego, że naruszenie art. 351 § 2 KPC poprzez rozpoznanie wniosku powoda o uzupełnienie wyroku na posiedzeniu niejawnym, orzeczenie o kosztach postępowania bez wniosku strony pozwanej o uzupełnienie wyroku oraz art. 357 § 2 KPC przez doręczenie postanowienia stronom bez uzasadnienia - nie stanowi nieważności postępowania w rozumieniu art.

379 pkt 5 KPC, bowiem powód nie został pozbawiony możliwości obrony swych praw i od postanowień tych złożył odwołanie.

Nie stanowi również nieważności postępowania z art. 379 pkt 2 KPC sposób umocowania pełnomocnika strony pozwanej skoro zostało dokonane przez Prezesa Zarządu pozwanej Spółki Paula M.E.G.P. [...]. Przed Sądem Wojewódzkim strona pozwana udowodniła również, że Leonardus Peter Marie D. jest dyrektorem R. Holding SA, mającej taką samą siedzibę, jak pozwana Spółka, to jest w K., przy ul. N. [...], a Prezesem tych Spółek oraz T.Service jest Paul M.E.G.P., który upoważnił L.D. do zastępowania w czasie swojej nieobecności, także w sprawach dotyczących strony pozwanej [...]. W tej sytuacji nie można podzielić poglądu, że strona pozwana nie miała organu powołanego do jej reprezentowania (art. 4 i 23 KP) oraz jej pełnomocnik procesowy był źle umocowany.

Przechodząc do rozpoznania dalszych zarzutów kasacji, Sąd Najwyższy uznał, że Sądy obu instancji naruszyły art. 36 § 1 KP, art. 41 KP i art. 170 KP, a także błędnie zinterpretowały przytoczone orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Według art. 41 KP pracodawca nie może wypowiedzieć umowy o pracę w czasie urlopu pracownika, a także w czasie innej usprawiedliwionej nieobecności pracownika w pracy, jeżeli nie upłynął jeszcze okres uprawniający do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia. Ochrona przewidziana w tym przepisie polega zatem na zakazie złożenia przez pracodawcę oświadczenia o wypowiedzeniu umowy o pracę w okresach wskazanych w tym przepisie, co oznacza, że zaskarżenie przez pracownika dokonane w tych warunkach wypowiedzenia umowy o pracę (z naruszeniem art. 41 KP) powoduje ten skutek, że Sądy powinny uznać je za niezgodne z przepisami prawa pracy i orzec o roszczeniach z tego wynikających.

Mylne jest stanowisko Sądu Wojewódzkiego, że zastosowano wobec powoda najkorzystniejszy okres wypowiedzenia, skoro strona pozwana nie mogła zgodnie z przepisami wypowiedzieć umowy o pracę w czasie choroby powoda. Zaskarżone wyroki naruszyły zarówno art. 36 § 1, jak i art. 41 KP. Choroba pracownika, stwierdzona zaświadczeniem lekarskim o jego niezdolności do pracy, skutkująca ochroną z art. 41 KP, powinna istnieć w dacie złożenia przez pracodawcę oświadczenia o wypowiedzeniu umowy o pracę. Nie może więc być obojętne dla Sądu orzekającego, czy pracownik otrzymał wypowiedzenie umowy o pracę w dniu, kiedy przebywał w

pracy, czy też w dniu, w którym pracy nie świadczył, ale przyszedł do zakładu pracy, aby przynieść zwolnienie lekarskie.

Rozróżnienia takich sytuacji dokonał również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 listopada 1986 r., I PRN 85/86, (Sł.Prac. 1987 nr 7-8, str. 29, Kodeks pracy - orzecznictwo, wybór i opracowanie J.Iwulski, Kraków 1997, str. 191) stwierdzając, iż zachorowanie pracownika w okresie już dokonanego wypowiedzenia umowy o pracę nie stanowi zdarzenia powodującego objęcie pracownika ochroną przed wypowiedzeniem stosunku pracy.

Z tych samych przyczyn w uchwale pełnego składu Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 marca 1993 r., I PZP 68/92 (OSNCP 1993 z. 9 poz. 140) Sąd Najwyższy uznał, że wypowiedzenie umowy o pracę pracownikowi, który świadczył pracę, a następnie wykazał, że w dniu wypowiedzenia był niezdolny do pracy z powodu choroby, nie narusza art. 41 KP. Taka jednak sytuacja nie zaistniała w przedmiotowej sprawie. Powód otrzymał wypowiedzenie, jak twierdzi, w dniu 13 grudnia 1995 r. i w dniu tym nie świadczył pracy, gdyż posiadał zwolnienie lekarskie, stwierdzające niezdolność do wykonywania pracy przed wręczeniem mu wypowiedzenia umowy o pracę. Brak ustalenia daty wypowiedzenia powodowi umowy o pracę, czy było to w dniu 5 grudnia 1995 r., jak twierdzi strona pozwana, czy w dniu 13 grudnia 1995 r., co wskazuje powód - prowadzi do naruszenia art. 41 KP. Uniemożliwia bowiem ewentualne zastosowanie ochrony pracownika przed wypowiedzeniem, gdyby okazało się, że strona pozwana faktycznie dokonała wypowiedzenia w czasie choroby pracownika. Znajdujące się w aktach sprawy [...] i aktach osobowych powoda sporne wypowiedzenia posiadają wpisane odrębnie dwie różne daty doręczenia powodowi tego pisma. Ustalenie Sądu Rejonowego, że w dniu 5 grudnia 1995 r. dyrektor strony pozwanej przesunął powodowi urlop z uwagi na jego chorobę [...] świadczy o istnieniu sprzeczności, gdy bezsporne jest, że powód był niezdolny do pracy dopiero od 6 grudnia 1995 r.

Nie można również podzielić poglądu obu Sądów orzekających w sprawie, że art. 170 KP nakazuje pracownikowi wykorzystanie urlopu wypoczynkowego w okresie wypowiedzenia. Przepis ten, obowiązujący do 2 czerwca 1996 r., przewidywał powinność wykorzystania przez pracownika urlopu wypoczynkowego za rok kalendarzowy, w którym następowało rozwiązanie stosunku pracy w okresie wypowiedzenia, jeżeli

okres ten wynosi co najmniej 3 miesiące, jednakże udzielenie takiego urlopu wymagało odpowiedniego polecenia pracodawcy albo wniosku pracownika. W rozpoznawanej sprawie nie zostało natomiast ustalone, że w okresie wypowiedzenia udzielono powodowi urlopu za 1996 r. W aktach sprawy znajduje się jedynie pismo powoda o udzielenie mu 14 dni urlopu za rok 1995 od 2 do 17 stycznia 1996 r. i pismo strony pozwanej, że od 18 stycznia 1996 r. zwalnia się powoda od świadczenia pracy. Dokumenty te nie potwierdzają ustalenia Sądu Rejonowego, że powód wiedział, że ma wykorzystać urlop za rok 1996 w okresie wypowiedzenia [...], ani też stwierdzenia Sądu Wojewódzkiego, że doszło do wykorzystania przez powoda całego przysługującego mu urlopu. Sąd Wojewódzki przyjął bowiem, że gdyby powód nie wyraził nawet zgody na udzielenie mu urlopu w okresie wypowiedzenia, to w myśl wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 1991 r., I PR 407/90, nie rodzi to automatycznie roszczenia o ekwiwalent za urlop, gdyż konieczne jest przeprowadzenie przez pracownika dowodu, że mimo nieświadczenia pracy pozostawał w gotowości do jej wykonania, a zakład pracy go do pracy nie dopuszczał. Przytoczone orzeczenie wydane zostało w odmiennym stanie faktycznym od istniejącego w rozpoznawanej sprawie. W sprawie I PR 407/90 pracownik nie wyrażał zgody na udzielenie mu urlopu przez zakład pracy. Natomiast w rozpoznawanej sprawie strona pozwana nie udowodniła, że udzieliła powodowi urlopu za 1996 r. i o tym go powiadomiła. Powód zeznał, że wiedział o zwolnieniu go od świadczenia pracy w okresie wypowiedzenia, a nie o konieczności wykorzystania w tym czasie urlopu wypoczynkowego za 1996 rok. W takich okolicznościach nie zaistniały przesłanki do przyjęcia, że powód wykorzystał urlop zgodnie z art. 170 KP.

Sąd Najwyższy uznał, że kasacja zasadnie również zarzuca naruszenie art. 10 i 8 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.). Sądy obu instancji przyjęły, że przyczyną wypowiedzenia powodowi umowy o pracę nie była likwidacja stanowiska pracy, ale niekorzystna ocena jego pracy. W tych warunkach żądanie wypłaty odprawy z art. 8 tej ustawy uległo oddaleniu. Powód twierdził jednak w apelacji, że stanowisko kierownika produkcji, które zajmował, nie istnieje w pozwanej Spółce od grudnia 1995 r. i strona pozwana nadal funkcjonuje bez obsady tego stanowiska,

wbrew odmiennym ustaleniom Sądu I instancji.

Sąd II instancji nie wyjaśnił tych zarzutów, przyjmując zgodnie z ustaleniami Sądu Rejonowego, że likwidacja tego stanowiska pracy nie nastąpiła. Okoliczności te wymagały przeprowadzenia dodatkowych dowodów w sprawie, jeśli się zważy, że pozwana Spółka działa zgodnie z przedłożonym do akt sprawy schematem organizacyjnym [...] w holdingu R. SA i na przykład kierownik T. Service został upoważniony do sprawowania funkcji kierowniczych u strony pozwanej [...], a dyrektor R., oficjalnie zatrudniony w niej na podstawie zezwolenia na zatrudnienie cudzoziemców na terenie Rzeczypospolitej Polskiej [...] otrzymał równocześnie pełnomocnictwo Prezesa Zarządu do jego zastępstwa w pozwanej Spółce. Zarządzanie produkcją w pozwanej R.P. przez dyrektora L.D., o czym zeznali świadkowie i powód, mogłoby świadczyć o likwidacji stanowiska kierownika produkcji, jakie zajmował powód do grudnia 1995 r.

Wyrok Sądu Rejonowego z dnia 29 października 1996 r. oddalający powództwo dotyczył powództw zgłoszonych w sprawach [...] o zapłatę 7.852 zł, [...] o ustalenie daty rozwiązania stosunku pracy i [...] o sprostowanie świadectwa pracy. Wynika to wyraźnie z pierwszych trzech zdań uzasadnienia tego wyroku. W piśmie z dnia 30 października 1996 r. powód wnosił o uzupełnienie wyroku w przedmiocie rozstrzygnięcia w zakresie dwóch powództw połączonych do łącznego rozpoznania ze sprawą I P 284/96.

Postanowieniem z dnia 20 listopada 1996 r. Sąd Rejonowy oddalił wniosek o uzupełnienie wyroku uznając, że wyrokiem oddalającym zostały rozstrzygnięte oba powództwa dołączone do sprawy [...].

Sąd Wojewódzki odrzucił zażalenie powoda na powyższe postanowienie z uwagi na uchybienie terminu z art. 394 § 2 KPC.

Kasacja w tym zakresie nie jest zasadna, ponieważ postanowienie Sądu Rejonowego doręczone zostało pełnomocnikowi w dniu 25 listopada 1996 r., a zażalenie, umieszczone w apelacji, złożone zostało w dniu 6 grudnia 1996 r., a więc z przekroczeniem 7-dniowego terminu z art. 394 § 2 KPC.

Natomiast odnośnie do drugiego postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 20 listopada 1996 r. dotyczącego zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego należało uznać, że przedmiotowe odrębne postanowienie Sądu I instancji stanowi w swej

istocie uzupełnienie wyroku w części dotyczącej kosztów procesu, podlega zatem zaskarżeniu w drodze apelacji, jako część składowa wyroku, a nie w drodze zażalenia. Nie było zatem podstaw do odrzucenia zażalenia na podstawie art. 394 § 2 KPC, skoro powodowi przysługiwał inny środek odwoławczy. W tym też zakresie kasacja powoda podlegała uwzględnieniu, ponieważ zaskarżone postanowienie wydane zostało z obrazą art. 351 § 1 KPC - bez wniosku stron.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

=====